

КОЙЧЕВА ОЛЬГА СЕМЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Закон України «Про національну безпеку» закріплює, що «державна політика в сферах національної безпеки та оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України». Національна безпека є явищем комплексним, однією зі складових якого є економічна безпека. Усі елементи національної безпеки тісно пов'язані та взаємодіють між собою, мають прояв у сфері дії один одного, посилюючи або послаблюючи вплив. Економічній безпеці відводиться особливе місце, її можна вважати стовпом національної безпеки, адже жодна сфера життєдіяльності держави, суспільства, особистості не в змозі функціонувати без економічного базису.

Визнання значення економічної безпеки бере свій початок з 1975 р., коли на території Європи було створено найбільшу офіційну організацію – Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЕ). Станом на 2022 р. вона об'єднує 57 країн і серед трьох основних напрямків діяльності є економічна та екологічна безпеки.

На міжнародному рівні офіційного закріплення термін «економічна безпека» набув у 1985 р. на 40-й сесії Генеральної асамблеї ООН, де було прийнято резолюцію «Міжнародна економічна безпека». У ній було визначено необхідність сприяти вирішенню цієї проблеми з метою створення умов для соціально-економічного розвитку та прогресу кожної країни. На 42-й сесії Генасамблеї ООН було прийнято Концепцію міжнародної економічної безпеки, що узагальнювала глобальні проблеми, які були наявні у цій сфері, і засоби їх подолання. Виникнення цих проблем пов'язано з об'єктивними соціально-економічними та природними процесами, що стосуються життєвих інтересів усіх країн і народів та вимагають для свого вирішення скоординованих дій світового співтовариства [1].

На національному рівні питанням безпеки держави, національної безпеки в цілому та економічної, зокрема, приділено увагу в Конституції України, Законі України «Про національну безпеку України», Законі України «Про запобігання корупції» та інших. У 2013 р. Міністерством економічного розвитку та торгівлі було затверджено Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, в яких зазначено, що «економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економіч-

ному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [2].

У вищезгаданих Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, зазначається про фінансову безпеку, як її складову, під якою необхідно розуміти «стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни. Фінансова безпека, у свою чергу, має такі складові: банківська безпека; безпека небанківського фінансового сектора; боргова безпека; бюджетна безпека; валютна безпека; грошово-кредитна безпека» [3]. Законодавець підтримує точку зору, щодо того що фінансова безпека – це все ж таки стан фінансової системи країни, не визначаючи при цьому складових такої системи.

При дослідженні феномена фінансової безпеки держави важлива увага приділяється фінансовій незалежності та фінансовому суверенітету. Рівень самостійності значною мірою залежить від державного кредиту та боргу. На законодавчому рівні закріплено, що загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60% річного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України. Станом на кінець 2020 р. цей показник становив 60,8%, хоча реальна ситуація є ще гіршою. В результаті отримання фінансової допомоги від іноземних урядів та міжнародних установ Україна стає залежною та обмеженою у своїх діях внаслідок взятих зобов'язань, що прямо впливає на рівень фінансової безпеки. Яскравим прикладом є країни Південної Америки, які, сподіваючись на стрімкий розвиток за рахунок позикових коштів розвинених країн, втратили суверенітет. Існування великого обсягу «світових грошей», не підпорядкованих жодному урядові спричиняє ризики та небезпеку для країн, які їх потребують через відсутність власних надходжень. Доводиться констатувати вплив фінансової безпеки на політичне життя суспільства, соціально-економічний розвиток, забезпечення безпеки та вирішення екологічних проблем. Будь-яка сфера життєдіяльності держави потребує фінансування на вирішення завдань, які на неї покладаються. Одночасно необхідно зазначити, що інтеграція у світове співтовариство та високий рівень глобалізаційних процесів та інтегрованості країни роблять неможливим самостійне забезпечення фінансовою безпеки, у будь-якому випадку вона залежатиме від зовнішніх факторів, інших країн та міждержавних інституцій.

На основі вищевикладеного можна зазначити, що фінансова безпека – це окремий елемент економічної безпеки держави і фундаментальна основа національної безпеки в цілому і водночас – це сукупність умов стійкого функціонування фінансової системи держави, які забезпечують стабільність усіх процесів, що відбуваються в ній, розвиток соціально-економічної та фінансової стабільності країни, подолання загроз з метою забезпечення її цілісності та стабільності.

Різні погляди науковців щодо елементів фінансової системи пояснюються й підходами, і критеріями, яких взято за основу, однак у місці провідного елемента усі є однотайними, і належить таке місце саме бюджетній системі. Пріоритетна роль бюджетної безпеки в загальній системі економічної і фінансової безпеки держави визначається чинниками, що характеризують об'єктивну необхідність існування бюджету. Цей факт пояснюється тим, що бюджет як багатоаспектна категорія є інструментом забезпечення розвитку та існування країни.

Бюджетна безпека передбачає здійснення державної політики, орієнтованої на реалізацію національних економічних інтересів країни, зокрема на забезпечення сталого економічного зростання та необхідного рівня інвестицій для розвитку продуктивних сил у довготерміновому періоді, підтримку і захист національних виробників, стимулювання розвитку наукомістких галузей економіки, проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення рівня життя населення і забезпечення основних соціальних потреб [4, с. 46].

Проаналізувавши підходи до визначення поняття «бюджетна безпека», необхідно звернути увагу на те, що бюджетна безпека значною мірою обумовлена особливостями бюджетної системи, що діє в державі. В Україні діє дворівнева бюджетна система, яка складається із сукупності державного бюджету та місцевих бюджетів, які перебувають між собою у взаємозв'язку та взаємозалежності. Ст. 95 Конституції України закріплює, що «бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами». Отже, необхідно усвідомлювати, що бюджетна безпека України досягається поєднанням бюджетної безпеки держави та бюджетної безпеки адміністративно-територіальних одиниць.

Бюджетна безпека – комплексне поняття, яке необхідно розглядати як:

провідний елемент фінансової безпеки, яка, у свою чергу, є основою економічної безпеки;

стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості держави;

процес діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо збалансованості бюджету з метою забезпечення виконання завдань та покладених на них функцій.

Список використаних джерел:

1. International economic security / General Assembly of the United Nations. URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r173.htm> (дата звернення: 20.05.2022).
2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>. (дата звернення: 20.05.2022).

3. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (дата звернення: 20.05.2022).
4. Соколов Ю. А. Бюджетная безопасность. *Наука и экономика*: научно-информац. журнал. 2010. № 4(4). С. 45–48.

Ключові слова: національна безпека, фінанси держави, фінансова незалежність, бюджетна безпека.

Key words: national security, state finances, financial independence, budget security.

КОРНУТА ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУ: МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція значного підвищення ролі цифрових технологій з огляду на їх стрімкий розвиток та впровадження в усі сфери життя. Перехід до цифрової економіки та цифрового управління сприяє підвищенню застосування інформаційно-комунікаційних технологій у роботі органів публічної влади. Зважаючи на перехід на новий якісний рівень системи публічного управління, висуваються нові вимоги до компетенцій державних службовців, які повинні відповідати потребам цифрової трансформації та доповнювати традиційні знання, вміння та навички. Адже для підвищення ефективності державного управління та ефективного функціонування електронного уряду необхідні нові підходи до формування компетенцій кадрового складу на держслужбі, тому що сучасний державний службовець повинен бути готовим до інновацій, мати знання та навички, що відповідають потребам цифрової економіки та сталому розвитку держави в усіх сферах публічного управління. Електронний уряд можна охарактеризувати як використання у державних структурах інформаційно-комунікаційних технологій на тлі проведення організаційних реформ та формування у державних службовців навичок, спрямованих на поліпшення функціонування держструктур та підвищення рівня надання ними послуг. У такому разі, у зазначеному контексті важлива роль навичок держслужбовців в інформаційно-комунікаційній сфері, котрі дійсно здатні вплинути на якість роботи державних органів та організацій. Активним учасником впровадження цифровізації в Україні на публічному рівні сьогодні є Міністерство